

SWOT analýza současného stavu neziskového sektoru v ČR¹

Strategické hledisko 1: Právní prostředí

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Ohrožení
- rozmanitost právních forem NNO (15) - RVNNO a její výbory (2) - existují základní právní formy NNO (o.s., o.p.s, církve, nadace, NF a STAC.). - zákon o nadacích a NF jako příklad – vyčištění sektoru - relativně snadný vznik o.s. - aktivita a dlouhodobá podpora ministryně v této oblasti - vůle a snaha RVNNO o změnu legislativy - podpora NS v programovém prohlášení vlády	chybí vymezení veřejné a vzájemné prospěšnosti (13) nezakotven veřejný zájem – veřejná prospěšnost (12) - malá ochrana členského principu a principu vzájemnosti špatná definice NNO na základě právní formy (5) Neexistence veřejného rejstříku o.s. (2) není právně zakotvena RVNNO a není navázána na žádné ministerstvo není dána jasná politická podpora rozvoje občanského sektoru - prezentace NS jako žadatele o peníze (1) - nepochopení politiků - velmi rozdílné chápání role NNO (v resortech a ve veřejné správě) - osamocenost NS (slabé církve, nízká ukotvenost politiků v prostředí NS) nezájem společnosti, malá podpora veřejnosti (2) nevyhovující zákon o o.s. (1) - nutná novela zákona o veřejných sbírkách (1) - nedůvěra v neziskové aktivity „staré myšlení“ lidí - nepochopení role NNO, které jsou pro společnost přínosné - nízká společenská prestiž správních rad a ostatních statutárních orgánů NNO	- veřejný zájem a neproziskovost a vícedrožové financování (6) - lepší daňové zvýhodnění NS (4) – viz zahraniční charitable organisation, sociální družstva, sociální firmy s podporovaným zaměstnáním, podniky vlastněné zaměstnanci apod. – i tam, kde účetní zisk zůstává uvnitř organizace pro obecně prospěšné užitky členské, komunitní, veřejné, s vazbou na účel + činnosti, nikoli jen právní formu. - střešní zákon o NNO (3) - převzít def. obecně prospěšnosti z EK - mezinárodní definice (ICNPO – The International Classification of Nonprofit Organizations) - roste důraz na činnost) - vzory ze zahraničí - všeobecná podpora NS v zahraničí - novela zákona o o.p.s.	- nepřehledná legislativa v daňové oblasti (9) - ještě větší znepráhlednění NS novou legislativou (školská právnická osoba, neziskové nemocnice...) - nový občanský zákoník (definice veřejné prospěšnosti) – špatně zpracováno - složitá pravidla pro vznik a fungování - důraz na činnost místo právní formy NNO - časová prodleva občanského zákoníku - neexistence právního prostředí pro víceleté financování NNO

¹ Doplněné podle připomínek NNO k 18. červenci 2008

Strategické hledisko 2: Finanční zdroje – státní, evropské, vlastní zdroje NNO

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Ohrožení
• dlouhodobé zakázky veř. správy vůči NNO (na veřejné služby) (10) • vícezdrojové financování je již v obecném povědomí NNO (6) • dotace z ministerstev (1) • některé kraje a malá část obcí již vypisuje grantová řízení pro NNO • existence daňových úlev pro dárce • stát. a veřejné správa pro některé projekty oslovila NNO • využívání možností elektronického bankovníctví • DMS	zastaralý dotační systém resortů (17) - neexistence uceleného systému udělování státních dotací, nepřehlednost, příliš rezortní, není navázán na programové dokumenty vlády, neprovázanost, zastaralé Zásady udělování dotací, nízká transparentnost státního dotačního systému – odborníci nejsou zváni do výběrových řízení, financování z veřejného sektoru nárazové, krátkodobé („grantové financování“, tam kde by mělo jít o objednávku služby), programové a víceleté financování, nejasná definice „dotace“ (občas jde o levnou veřejnou zakázku), rozdílná a nejasná pravidla dotací, rozdílné výklady (někdo uznává oprávněné náklady od počátku realizace, někdo od vyhlášení výzvy, někdo od data rozhodnutí...), složité financování pokračování projektu X nové projekty, prostředky ze státního rozpočtu nelze převádět do dalšího roku, zpožděné platby, nevhodný harmonogram poskytování dotací nahrazování prostředků ze státního rozpočtu financemi z evropských fondů (14) Přesun prostředků na grant. schémata ministerstev na kofinancování projektů hrazených z EU fondů, a tím snížení prostředků na další dotace a rušení národních programů v souvislosti s EU fondy pozdní zálohové platby (14) netransparentnost EU zdrojů (10) evropské peníze stojí na hliněných nohách českých financí (10) úroky nejsou uznatelný výdaj (6) nejednotnost metodik a kritérií (5) neplánuje se udržitelnost (4) nejasný postoj úřadů k zisku NNO (3) slabá vazba na kvalitu organizace (2) nízké povědomí některých NNO možnosti účastnit se veřejných zakázek (1) aplikace prostředků de minimis na VP NNO (1) nejsou prostředky pro šíření dobré praxe (1) – finance z EU nejdou na inovace a rozvoj ale na provozování stávajících aktivit (mělo by to být tak, že české veřejné prostředky jdou na provozování stávajících aktivit a zdroje z EU na inovace a rozvoj technická pomoc není využívána příjemci nekoncepční decentralizace zdrojů – centrum – kraj (6) přebujelá byrokracie operačních programů (5) - při čerpání dotací z operačních programů, složitost a formalismus pravidel čerpání, nastavování přísnějších pravidel, než mají v EU, příliš časté změny pravidel financování z EU fondů - neexistence postihů za chyby odpovědných pracovníků a jejich veřejná prezentace nedostatek volných prostředků v NNO – nízká absorpční kapacita - neschopnost předfinancování projektů NNO + nedostatek zdrojů na dofinancování projektů NNO - špatné podmínky pro předfinancování projektů NNO z vlastních zdrojů (příliš	• usnadnit podnikání NNO (29) • daňové asignace 2% pro NNO (14) • daňová reforma (zlepšení daňových úlev) (3) • partnerství pro velké projekty (2) • zrušení auditů – viz vzor Praha (1) • PPP (public private partnership) (1) • Rozvoj firemního dárcovství (1) • využít dobrých příkladů ze zahraničí • rostoucí ekonomika • rostoucí individuální bohatství • rostoucí ochota lidí dávat peníze NNO • ocenění a započtení hodnoty dobrovolnické práce do vlastních zdrojů • nezkorumpovatelní politici • sociální ekonomika • transformace PO – proces sbližování podmínek pro NNO vzniklé po r. 1989 s řízenými organizacemi	• oslabení finančních zdrojů z veřejných rozpočtů (24) • chybí všeobecně koncepte rozvoje v krajích (9) • střet zájmů: kraj – zprostředkující subjekt i realizátor (6) • daňová reforma (redukce daňových úlev), nedomyšlená vazba novelizací na daňová pravidla • ignorování NNO ze strany bank • asignace sníží nebo nahradí dotace z veřejných rozpočtů • lobby za výjimky • oslabení finančních zdrojů ze strany ministerstev • naprostá většina prostředků EU bude absorbována veřejnou správou • přetrvávání paušálního poskytování dotací v režimu de minimis • vysoká očekávání od projektů zaměřených na sociální podnikání • neexistence koncepte financování NNO po roce 2013 • střet zájmu při rozdělování dotací krajů mezi příspěvkové a NNO z jedné sumy.

	vysoké etapové platby)		
	- obtížné získávání bankovních úvěrů pro NNO (8)		
	aplikace pravidel de minimis na veřejně prospěšné NNO		
	konflikt zájmů v operačních programech – existence institucí, které zároveň rozdělují a zároveň čerpají		
	komplikované účetnictví pro vícezdrojové financování NNO - nejasná metodika pro zavádění a účtování vícezdrojového financování, nepřehlednost vícezdrojového financování - komplikovaná problematika zdaňování příjmů NNO		
	neexistence odstupňovaných daňových úlev pro veřejně prospěšné organizace		
	nízká motivace dárců – nejsou nastaveny daňové úlevy pro dárce zákaz prezentace dárců v médiích – snížení motivace		

Strategické hledisko 3: Lidské zdroje – informovanost, vzdělání, capacity building

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Ohrožení
- evropské zdroje umožnily budování kapacit („capacity building“) na všech úrovních (4) - existence silných a aktivních NNO fungujících na principu vícedrojového financování - zapojení NNO do evropských sítí - informovanost o výzvách a státních dotacích - odborníci v neziskovém sektoru - schopnost čerpat prostředky EU se zvyšuje - vůle vzdělávat se ve vícedrojoovém financování - snaha hledat kompetentní manažery - snaha nestarat se pouze o klienty, ale také o rozvoj organizace - systematické vzdělávání na VŠ – nové obory (1)	neznalosti pravidel EU - z toho vyplývající neprofesionální přístup českých úředníků - nízká znalost problematiky i standardů EU jak u NNO tak, u veřejné správy nízká profesionalita v zajištění provozu NNO a v důsledku toho klesající důvěryhodnost (2) - neexistence strategie v mnoha NNO, která by počítala s financováním nejméně z 5ti různých finančních zdrojů - nedostatečný počet kvalitních manažerů, nedostatečné finanční prostředky na zaplacení kvalitních řídicích pracovníků, slabý střední management, chybějící administrativní složka řízení - nízká kapacita v oblasti řízení lidských zdrojů, špatné a nestabilní finanční ohodnocení pracovníků/ic NNO (nejen managementu), omezená nebo téměř žádná možnost motivace finančním postupem, úzké spektrum motivačních nástrojů pro pracovníky/ice NNO, nejistota zaměstnance a velká fluktuace plynoucí z nekonceptního financování NNO (10) - nedostatečné dovednosti v oblasti marketingového řízení a fundraisingu - závislost na veřejných zdrojích a s tím spojená pohodlnost NNO - nedostatečné dovednosti v oblasti individuálního dárcovství nízké vyjednávací dovednosti a neschopnost řešit věci konsensem jak u NNO tak u veřejné správy nízká úroveň vzdělanosti úředníků a především politické reprezentace v oblasti NS - neznalost a z toho plynoucí neschopnost veřejné správy vnímat mezioborové činnosti neznalost nástrojů / metod budování partnerství a tím neschopnost veřejné správy využívat partnerství, není-li zakotveno v legislativě neinformovanost pracovníků operačních programů - v případě, že úřad neví, jak věci řešit, volí nejčastěji (a zbytečně) vůči NNO ten nejpřísnější výklad (i v oblasti EU), rozdílné výklady příruček a pravidel u různých poskytovatelů zdrojů - hodnotitelé/ky, ale i kontrolní orgány projektů nemají dostatečné zkušenosti a znalostí pro kvalifikované, odborné posuzování projektů - kritický nedostatek odborné literatury (1) - NNO nevyužívají nástroje marketingu (PR) využívaných v podnikatelské sféře (1)	- začlenit NNO do třetí role univerzit (1) - rozvoj vzdělávání o NNO a pro NNO (1) - výměna know-how na úrovni občanské společnosti (1) - spolupráce zastřešujících organizací EU (1) - podpora dobrovolnictví v rámci firemní kultury (1) - Fondy EU – možnost financování vzdělávání zaměstnanců/kyň.	ztráta motivace pro práci v neziskovém sektoru

Strategické hledisko 4: Rozvoj NNO – evaluace, organizovanost, transparentnost NNO

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Ohrožení
• samoregulační mechanismy – etické kodexy, pravidla transparentnosti, výroční zprávy vydává i řada NNO, kterým to neukládá zákon • postupné zlepšování síťování a sdružování NNO • zlepšování statistického sledování NNO • technické možnosti pro výzkum NNO jsou dobré (IT technologie apod.) • existence Centra pro výzkum neziskového sektoru (1)	nedostatečná evaluace a monitoring - nejasné vyhodnocování státní dotační politiky - chybí statist. sledování čerpání NNO ze strukturálních fondů - neexistuje systém evaluace přínosů NNO jak v evropských, tak ve státních dotačních programech - nevyužívá se dostatečně systém evaluace organizace, pravidelné supervize a efektivní audity - neprovádí se hodnocení efektivnosti státních dotačních programů určených pro NNO - větší důraz na finanční kontroly než na kontrolou průběhu, obsahu a výstupů projektu - malý důraz na věcný obsah projektů (oproti formální stránce) u evropských i státních dotací	• aplikování dobré praxe ze zemí EU • preference NNO ze strany EU • využití potenciálu akademické sféry ze strany NNO, vznik projektů, které by zapojily stávající výzkumné org./studenty do NS • satelitní účet NNO (1) • kvalitní a nezávislá certifikace (1)	• korupce a tunelování dotačních systémů (zvláště komunálními politiky) • certifikace • lobbying ze strany politiků, kterým vyhovuje současný stav a kteří jsou sami zapojeni do občanských sdružení a ostatních NNO • zásahy státu do vymezení činnosti NNO • mediální kauzy politiků a známých osobností týkající se netransparentního fungování NNO – jako špatný příklad • politické klima celkově méně nakloněno rozvoji transparentního, funkčního a autonomního NS.
	nedostatečná transparentnost neziskového sektoru - vyplývající z nedostatečné legislativní úpravy, zneužití legislativy a výkladů zákonů týkajících se jednotlivých právních forem NNO, zákon o sdružování občanů a s ním spojené využívání “děř” v legislativě vedoucími pracovníky v občanských sdruženích, pravidla reportingu o podpoře NNO ze strany veřejné správy nezvyšují transparentnost, netransparentnost o.s. pro stát. správu, neochota k transparentnosti (část sektoru i stát. správy), malá ochrana ne-individuálního a nepersonálního vlastnictví majetku formou „assets lock“ občanských sdružení apod.		
	nedostatečná organizovanost uvnitř neziskového sektoru - neschopnost konsenzu mezi představiteli NS, neexistence vnitrosektorové debaty o společných tématech NNO, neschopnost efektivně lobovat (= nedostatečná debata uvnitř NS) plynoucí z nedostatku kapacity a finančních zdrojů pro síťování uvnitř neziskového sektoru, neexistující samospráva NNO, roztříštěnost a nekoherentnost NS		
	neexistující přehledný a aktuální veřejný rejstřík - neexistence databáze a z toho plynoucí netransparentnost v NS - portál veřejné správy – počátek veřejně přístupné databáze, existence jednotné databáze NNO na portále veřejné správy, ohrožena funkčnost (2)		
	malá informovanost o finančních zdrojích pro výzkum NNO		

Strategické hledisko 5: Partnerství mezi NNO a veřejnou správou

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Ohrožení
• zkušenosti s partnerstvím při koncepčních jednáních a tvorbě strategických dokumentů (2) • pozitivní zkušenosti s partnerstvím mezi NNO a veřejnou správou v projektech (1) • postupné vytváření vazeb • zkušenosti ze spolupráce se zástupci NNO v komisích a výborech • zkušenosti v rámci krajských partnerství v opatření 3.3 SROP • zkušenosti v rámci Místních akčních skupin v rámci Iniciativy Leader	formální partnerství - veřejná správa nebere NNO jako rovnocenného partnera (16) - neexistence právního prostředí pro vznik partnerství (5) - účast NNO je často jen formální „ornamentální“ (1) tendence veřejné správy upřednostňovat nekonfliktní NNO (7) - veřejná správa má tendenci řídit NNO, rozhodovat o správných řešeních a odmítá NNO nesoucí jiný názor, partnerství veřejné správy jen s „nekonfliktními“ NNO veřejná správa odmítá NNO s jiným kritickým názorem (4) veřejná správa má tendenci rozhodovat jednostranně bez ohledu na NNO (6) špatně zpracovaný návrh koncepce zapojení veřejnosti (5) Nezájem o názor odborníků z NNO (4) - nezájem veřejné správy o konzultace od NNO - nezájem o implementaci osvědčených postupů aplikovaných NNO – např. není legislativně podchycena služba podporované zaměstnávání nebo tranzitní program malá informovanost veřejné správy o neziskovém sektoru (4) ne vždy jasná pravidla pro financování – netransparentní proces (3) ukřivdřenost (z nedostatku peněz) NNO + redukce partnerství na peníze účast na výborech komisích není honorována = malá kapacita zástupců NNO neexistence právního vymezení partnerství	• příklady ze zahraničí (2) • Příklady z EK – např. Sdělení Evropské komise č. 704/2002 o Posílené spolupráci při konzultacích a dialogu – všeobecné principy a minimální standardy pro konzultace Komise se zainteresovanými stranami. • předsednictví v Radě EU • podpora EHSV • postupné zavádění komunitního plánování za přítomnosti NNO (1)	• výlučné postavení příspěvkových organizací státu, krajů a obcí (7) • ovlivňování rozdělování prostředků politickou reprezentací mimo předem schválená pravidla či principy (4) • nepochopení principu neziskovosti veřejnou správou (4) • malá ochrana zneužití know-how od NNO (2) • lobbyistické skupiny obsadí „strategické místo“ v partnerství na místo NNO